

מדיניות חדשה נגד משתמשי סם הקנאביס - קנסות במקום רישום פלילי

המדיניות החדשה נגד משתמשי סמי הקנאביס (מריחואנה וחשיש) ממקדת את המאמצים בהסברה וחינוך תוך שימוש בהליכים פליליים רק כמוצא אחרון. המדיניות החדשה קובעת כי אדם שיימצא מחזיק בקנאביס בפעם הראשונה והשנייה - יושת עליו קנס בלבד ולא יינקטו נגדו הליכים פליליים. במקרה של עבירה שלישית - הטיפול יועבר למסלול של סגירת התיק בהסדר מותנה ותישקל אפשרות שלילת רישיונות הנהיגה או הנשק של המשתמש. רק במקרה של עבירה רביעית ומעלה - המשטרה תשקול הגשת כתב אישום והעמדה לדין פלילי. כמו כן, קיימת הבחנה במדיניות החדשה כלפי קטינים שייתפסו מעשנים סמים קלים, לפיה הטיפול בעניינם יופנה למסלול טיפול מותנה ללא קנסות. עו"ד אסף דוק מסביר על מדיניות האכיפה החדשה נגד משתמשי סמים קלים.

ליבת המדיניות החדשה - הפללת משתמשי סמים קלים רק כמוצא אחרון

לגליזציה של סמים קלים היא כבר לא מילה גסה. השר לביטחון פנים, גלעד ארדן, הציג ביום 26.1.17 הנחיות חדשות באשר לאכיפת צרכני הקנאביס הכוללות קנסות מנהליים וסגירת תיק בהסדר מותנה. ההנחיה החדשה דוגלת בטיפול ובחינוך ונקבע כי נקיטת הליכים פליליים כנגד המשתמשים יתבצעו רק כמוצא אחרון.

בשנים האחרונות מדינות רבות פעלו בכדי לשנות את החקיקה והאכיפה כלפי משתמשי סמי הקנאביס (מריחואנה וחשיש). השימוש החוקי במריחואנה רפואית וכן קמפיין הקנאביס של תוכנית "צינור לילה" תחת הכותרת "הגיע הזמן, ארדן" בהנחייתו של גיא לרר, הם אלו שהובילו לשינוי השיח הקורא לגליזציה של סמים קלים.

גלעד ארדן, השר לביטחון פנים, הקים לאחרונה וועדה בראשות מנכ"ל משרדו, שבחנה את נושא אכיפת עבירות הסמים הקלים לעומק. במקביל לכך, התקיימו דיונים רבים ברשות למלחמה בסמים, אשר המליצה לאמץ את המודל הפורטוגלי. פורטוגל שמה לעצמה מטרה לא להפסיק את השימוש בסמים בקרב המכורים אלא לעזור להם לצרוך את החומרים באופן בטיחותי ונכון. לשם כך, פורטוגל הקימה מערך גדול של צוותים רפואיים, פסיכולוגיים ועובדים סוציאליים אשר מספקים למכורים אביזרי שימוש וסמים מתוך מטרה להחלים ולחיות חיים שלווים ונורמטיביים. בסופו של דבר, הוועדה בחרה שלא לאמץ את המודל הפורטוגלי ובמקומו פיתחה מודל חדש תוצרת כחול-לבן לפיו האכיפה נגד משתמשי הקנאביס תעבור למתן קנסות מנהליים וייעשה שימוש בהפללה רק כמוצא אחרון.

המסקנות העיקריות אליהן הגיע הוועדה המיוחדת הן שיש להעביר את הטיפול הפלילי במשתמשי הקנאביס להיבט הטיפולי והחינוכי. עוד נקבע כי יש להוסיף מערכים נוספים של הסברה בנושא לצד הסתעפות של אמצעי אכיפה כך שלמשטרה יהיו דרכים נוספות לטיפול במשתמשי הסמים הקלים מלבד לפתוח להם תיק פלילי והעמדתם לדין, דבר המותר להם רישום פלילי ומשטרה. המדיניות החדשה מדגישה את הפן הטיפולי-חינוכי במשתמשי הסמים הקלים לצד הורדת התיוג הפלילי והסטיגמה העבריינית שדבקה בהם עד עתה.

בעקבות אותה ועדה כאמור, בתאריך 26.7.2018 נכנס לתוקפו חוק חדש, "חוק הסמים המסוכנים (עבירת קנס מיוחדת - הוראת שעה), התשע"ח-2018". החוק הוא תיקון עקיף לפקודת הסמים המסוכנים [נוסח חדש], התשל"ג-1973 - מס' 15, ותיקון עקיף לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח חדש], התשמ"ב-1982 - מס' 84.

המדיניות החדשה כלפי בגירים שייתפסו משתמשים בקנאביס בפעם הראשונה

ההמלצות שאומצו קובעות כי הפללת המשתמשים תהייה רק כמוצא אחרון. במידה וצרכן קנאביס נתפס בפעם הראשונה לחייו במרחב ציבורי, וכשהוא מודה בדבר, יוטל עליו **קנס מנהלי בלבד** בסך 1000 שקלים ללא רישום פלילי (ראו גם את התנאים למתן **קנס מנהלי על החזקה ושימוש בסמים קלים**). לאור העובדה כי צריכת סמים קלים הפכה לנורמה בקרב מרבית מהצעירים, ייתכן שיגבו קנסות בהיקפים גדולים יותר בהמשך. מכאן עולה השאלה - היכן יושקע הכסף מהקנסות? לדברי השר, הקנסות שיגבו מהצרכנים, ייכנסו לקרן שמיועדת לטובת חינוך והסברה בנושא, אומנם יש לציין כי הדבר עדיין לא הוסדר באופן סופי עם משרד האוצר.

המדיניות כלפי בגירים שייתפסו בפעם השנייה או השלישית

ההנחיות קובעות כי צרכן קנאביס שנתפס בפעם השנייה, ישלם **קנס כפול** מזה ששילם בעבירה הראשונה, כלומר, קנס בסך 2,000 שקלים לערך. במידה וייתפס **בפעם השלישית** הטיפול בעניינו יופנה למסלול **סגירת תיק בהסדר מותנה** וזאת מבלי שיוגש נגדו כתב אישום. הדבר כרוך בהודאתו בעבירה וכן התחייבות מצדו לא לעבור עבירה נוספות בעתיד ו/או לשלם פיצוי כספי ו/או לעמוד בפיקוח שירות המבחן. תישקל במקביל האפשרות **לשלול את רישיון הנהיגה ו/או רישיון הנשק**, במידה ומחזיק בכאלה.

השר ארדן מדגיש כי המקרים הללו רלוונטיים בעישון קנאביס **במרחב הציבורי בלבד**. כמו כן, המדיניות החדשה תצטרך לקבל אישור סופי מהממשלה בעקבות השפעתה על המשרדים השונים.

המדיניות כלפי בגירים שייתפסו בפעם הרביעית ומעלה

מדיניות האכיפה החדשה קובעת כי משתמש קנאביס שנתפס **בפעם הרביעית ויותר** תישקל האפשרות להגיש נגדו **כתב אישום** ולהעמידו לדין פלילי. חברת הכנסת תמר זנדברג, יושבת הראש למאבק בסמים ואלכוהול מסרה כי מדובר בהחלטה נכונה שבאמצעותה מדינת ישראל מיישרת קו עם מדינות רבות בעולם. מדובר בצעד גדול ומתבקש שמהווה שינוי מהותי בחקיקה ובמדיניות האכיפה. מנגד, חברת הכנסת שלי יחימוביץ', מסרה כי למדינה אין סיבה להתערב בצריכת קנאביס שכן מדובר בחירותו של הפרט. צריכת הסמים איננה גורמת נזק ונוצר מצב מנוגד בו אלכוהול נחשב לדבר נורמטיבי אך הוא בתורו גורם לאלימות ופוגע בבריאות ואילו צריכה של קנאביס אסורה. אין סיבה שמדינת ישראל לא תבצע שינוי באכיפה במיוחד שאזרחים רבים שומרי חוק ונורמטיביים צורכים את הסם מפעם לפעם מבלי להזיק לעצמם או לסביבתם.

המדיניות החדשה לא תקפה כלפי אלו שייתפסו מחזיקים ברשותם כמות העולה על 15 גרם קנאביס או הנוהגים תחת השפעת סמים

המדיניות החדשה של המשרד לביטחון פנים מתייחסת אך ורק לצרכני קנאביס שנתפסו מחזיקים במרחב הציבורי **כמות הנחשבת לצריכה עצמית בלבד**, קרי בכמות של **עד 15 גרם**. משתמש שייתפס עם כמות שהיא מעבר לכך, ואף אם מדובר בכמות מזערית, ינוהל נגדו הליך פלילי רגיל והוא צפוי לעמוד לדין בגין עבירת החזקה או שימוש בסמים לצריכה עצמית.

נכון להיום, כל שימוש ו/או החזקה של קנאביס שלא למטרה רפואית מוגדרת כעבירה פלילית וכנגד המשתמש ננקטים הליכים פליליים חמורים. כמות של עד 15 גרם קנאביס, מריחואנה או חשיש נחשבת לכמות למטרת צריכה עצמית בגינה נקבע **עד 3 שנות מאסר** או קנס בגובה של עד 226,000 ש"ח בצירוף אפשרות של שלילת רישיון הנהיגה של המחזיק בסם. כל כמות שהיא מעבר ל-15 גרם, נחשבת להחזקת סם שלא לשימוש עצמי, כלומר נושאת עימה אופי מסחרי לדעת המחוקק, ולכן דינה הוא עד **20 שנות מאסר** או קנס בגובה של עד 5,650,000 ש"ח.

עבירת החזקת סם שלא לצריכה עצמית - בשונה מעבירות החזקה או שימוש בסמים לצריכה עצמית, עבירת החזקת סמים שלא לצריכה עצמית הינה כל פעולה המעידה על אופי מסחרי של הפעילות בסמים מסוכנים (כגון: ייצוא, ייבוא, מסחר, אספקה, תיווך, הובלה במעבר ועוד) שהמחוקק קבע שהפגיעה באינטרס הציבורי בהם הוא גדול ומשמעותי הרבה יותר. פקודת הסמים המסוכנים קובעת חזקה לפיה אדם שמחזיק בסם מסוכן בכמות העולה על הסף הקבוע בפקודה הרי שהוא מחזיק בסם לא רק לשם צריכתו העצמית. חשוב לזכור כי פעילות של סחר בסמים תיחשב ככזו גם בהיעדר קבלת תמורה בגין ייצואה, ייבואה, הספקתה והמסחר בה. פקודת הסמים המסוכנים אינה מבדילה בין "סמים קלים" לבין "סמים קשים" וכן אף לא בין סם לסם, אלא יוצרת הבחנה בין עבירת סחר בסמים לבין עבירת החזקה או שימוש לצריכה עצמית על-פי כמות הסם שנתפסה. עו"ד אסף דוק מסביר על יסודות עבירת החזקת סם שלא לצריכה עצמית ומרכיביה.

עבירת גידול סמים (גם לשם שימוש עצמי) - יודגש שהמדיניות החדשה לא חלה על משתמשים שייתפסו מגדלים גראס ומריחואנה לשם צריכתם העצמית. **גידול סמים** בכל צורה ואופן אסור על פי פקודת הסמים המסוכנים, בין אם מדובר בגידול למטרה של שימוש עצמי ובין אם שלא לשימוש עצמי. ההנחה בבסיס עבירת גידול הסמים היא כי בהיעדר הכנתו של החומר המשמש כסם מסוכן, לא ניתן יהיה להשתמש בו, להחזיק או לסחור בו. עונשו של אדם המגדל סמים יכול להגיע עד **20 שנות מאסר**. על אף שנדמה שקיים היגיון מוסרי וכלכלי עבור החברה בגידול סמים בבית, לעומת רכישתם מסוחרים סמים, החוק מעניש יותר בחומרה את המגדלים, מאשר את הקונים. בכך, אדם שייתפס עם צמח של 15 גרם בביתו יואשם בפלילים, ואילו אדם שייתפס בפעם הראשונה רוכש 15 גרם של גראס - יושת עליו קנס בלבד על פי המדיניות החדשה. בכך, דווקא זה אשר ימנע מכספו "לזלוג" לעולם הפשע ולארגוני טרור, והסם שיגדל הוא מבוקר בהרבה מהסם שנרכש, עדיין החוק עלול להתייחס אליו בצורה קשה יותר מזה שרכש מכספו מנת סם.

נהיגה תחת השפעת סמים - המדיניות החדשה לא חלה על נהגים שייתפסו **נוהגים תחת השפעת סמים קלים**, שכן אלו נחשבים עדיין למסכנים את המשתמשים בדרך, את עצמם ומגבירים את הסיכוי לתאונה. הרשעה בעבירת נהיגה תחת השפעת סמים גוררת אחריה סנקציות חמורות כגון: שלילת רישיון הנהיגה למשך תקופה מינימלית של שנתיים, קנסות כספיים ואף מאסר בפועל.

המדיניות החדשה כלפי קטינים שייתפסו מחזיקים בסמים קלים

ההנחיות החדשות קובעות כי תתקיים הבחנה בין קטינים לבגירים באם ייתפסו מעשנים סמים קלים במרחב הציבורי, לפיה לא יושתו עליהם קנסות מנהליים ועניינם יטופל **באופן הבא**:

קטין אשר ייתפס מחזיק בקנאביס **בפעם הראשונה** - הטיפול בעניינו יועבר למסלול של **טיפול מותנה** ללא קנס או רישום פלילי.

קטין אשר ייתפס מחזיק בקנאביס **בפעם השנייה** - הטיפול בעניינו יועבר למסלול של סגירת תיק בהסדר מותנה.

קטין אשר ייתפס מחזיק בקנאביס **בפעם השלישית ומעלה** - ייפתח לו תיק פלילי ותישקל האפשרות להגיש נגדו כתב אישום ולהעמידו לדין פלילי רגיל.

מתן דו"ח קנאבוס על החזקה או שימוש בסמים קלים

עם קבלת דרישת התשלום, על הנקנס לשלם את הקנס בתוך 60 יום מקבלת ההודעה, אלא אם כן ביקש להישפט על העבירה. בפני מי שנתפס מחזיק קנאביס ונדרש לשלם קנס עומדות **מספר אפשרויות**:

□ **תשלום הקנס בתקווה כי לא ייתפס מחזיק קנאביס שוב במהלך חמש השנים הבאות** - מצד אחד זהו הפיתרון הפשוט ביותר. מצד שני, בנוסף להוצאה הכספית, תשלום הקנס נתפס כהודעה באשמה.

□ **הגשת בקשה לביטול הקנס** - ניתן להגיש בקשה לביטול הקנס בתוך 30 יום מקבלת הדרישה לתשלום, בטענה שנסיונות ענייניו של הנקנס אינן מצדיקות את העמדתו לדין, ואת הטלת הקנס. הגשת בקשה לביטול הקנס אינה דוחה את מועד התשלום. במידה ותינתן החלטה לבטל את הקנס יוחזר הסכום לנקנס. אם נדחתה בקשתו של הנקנס לביטול הקנס, יוכל להגיש בקשה להישפט בתוך 14 יום מקבלת החלטת התובע, או עד תום המועד להגשת בקשה להישפט, על פי המועד המאוחר מבין השניים.

□ **הגשת בקשה להישפט** - אם נקנס בחר להגיש בקשה להישפט, עליו לעשות זאת במהלך 30 יום מקבלת דרישת התשלום. עם הגשת בקשה להישפט רשאית המשטרה לפתוח בחקירה בעניינו של הנקנס, ובמידה וימצאו ראיות מתאימות, רשאית המשטרה להעמידו לדין. אם התקבלו טענותיו של הנקנס והוא כבר שילם את הקנס, יוחזר לו הסכום, ותיקו ייסגר מחוסר אשמה. אם לאור ממצאי החקירה יסבור התובע שנסיונות המקרה אינן מצדיקות הטלת קנס, ביכולתו לבטל את הקנס ולסגור את התיק ללא משפט. במידה ומתקיים משפט וטענותיו של הנקנס אינן מתקבלות, בית המשפט רשאי להטיל עליו קנס ששיעורו לפחות פי 3 מגובה הקנס המקורי.

במאמר הבא תוכלו לקרוא יותר על האפשרויות השונות העומדות בפני אדם המבקש לבטל את דו"ח הקנאבוס שהושת עליו.

המשטרה צפויה להפעיל מכשור טכנולוגי חדש לגילוי נהיגה תחת השפעת סמים

לדבריו של השר ארדן, המשטרה חסרת משאבים מתאימים לטיפול ראוי בצרכני הקנאביס ולכן כחלק מהמלצותיה של הוועדה נבדקו פתרונות יעילים בהם עושים שימוש ברחבי העולם. דוגמה לכך היא מכשיר חדשני שמטרתו לאכוף נהיגה תחת השפעת סמים באמצעות בדיקת רוק. המכשיר מהווה אינדיקציה בהתאמה של כ-85%. הבדיקה כאמור הינה הכרחית במדיניות האכיפה החדשה על מנת למנוע עלייה בתאונות הדרכים בשל נהגים שעלו על ההגה כשהם תחת השפעת סמים.

הוחלט שלא לאמץ בינתיים את המודל הפורטוגלי

כאמור מדיניות הקנאביס החדשה של המשרד לביטחון פנים הינה כמחצית מהדרך למטרה. השר גלעד ארדן בחר שלא לאמץ את המודל הפורטוגלי ובמקומו פיתח מודל חדש תוצרת כחול-לבן לפיו האכיפה נגד משתמשי הקנאביס תעבור למתן קנסות מנהליים ויעשה שימוש בהפללה רק כמוצא אחרון.

בפורטוגל הבינו כי בעיית הסמים איננה פלילית, לעומת מדינות אחרות לרבות מדינת ישראל, ולכן יזמו תכנית אסטרטגית לאחר שהוצע כי המקור לכך היא בעיה חברתית ובריאותית. בעקבות השינוי למשטרה המקומית התפנו משאבים כבירים בכדי להתמקד בפושעים האמתיים ובעבריינים הגדולים והסטיגמה באשר להתמכרות לסמים הופחתה.

המודל הפורטוגלי נחל הצלחה וכעבור עשור, לאחר הפעלת התכנית, מספר המכורים ירד בחמישים אחוזים. ההבנה כי יש להתייחס לצריכת הסמים כאל מחלה בה יש לטפל ולא כאל פשע, הובילה למהפכה ממשית ברחבי המדינה.

המדען הראשי של הרשות למלחמה בסמים, יוסי פיש, מסר כי הגישה בפורטוגל עוזרת למשתמשים להשתלב בחזרה בחברה באופן נורמטיבי. ענישה פלילית לא הוכחה כיעילה ולכן יש לשנות את האכיפה גם בישראל. על פי המודל הפורטוגלי, הטיפול הפלילי לא יעלה כליל אלא יופנה כלפי מי שהחזיק בכמות מסוימת, מעל 25 גרם קנאביס, שכן אז הדבר מצביע על עבירה בסחר בסמים, שהינה עבירה חמורה ביותר שמשרתת ארגוני טרור ופשע. הרשות הבהירה כי המודל הפורטוגלי ייבחן לצד מודלים נוספים אך בשורה התחתונה יש לשים את הדגש הטיפולי ולא דווקא זה הפלילי באשר לטיפול בצרכני קנאביס.

לדבריה של יושבת ראש הוועדה למלחמה בסמים, חברת הכנסת תמר זנדברג, יש לתמוך באופן מלא במודל הפורטוגלי ולאמץ אותו גם בישראל. חברת הכנסת מסרה כי המאבק בצרכני הקנאביס ופתיחת הליכים פליליים נגדם, אינם יעילים וגורמים לתוצאה ההפוכה.

הגישה כי צריכה של סמים קלים הינה בעיה התמכרותית ולא פלילית עשויה להוביל למהפכה חדשה בישראל בה לגליזציה תאושר.

זומנת לחקירה או הוגש נגדך כתב אישום בעבירות סמים?

ראשית, יש לזכור כי ההמלצות של המשרד לביטחון פנים ייבחנו בהמשך על ידי הממשלה שתחליט האם לאשר את מדיניות האכיפה החדשה או לא. אשר על כן, עד אז המשטרה רשאית להעמיד לדין כל מי שנתפס מחזיק ברשותו סמים קלים לצריכה עצמית, בין אם במרחב הציבורי ובין אם בזה הפרטי, ולנקוט כנגדו סנקציות והליכים פליליים כבדים.

על מנת ולמנוע את הכתמת עתידיך בפלילים עליך להיוועץ עם עורך דין פלילי מומחה לעבירות סמים שייסע לך בין אם זה בחקירה הראשונית ובין אם זה בכותלי בית המשפט, שכן המדובר בעבירות שתוצאתן יכולה להיות הרסנית עבורך. משרדנו מספק ייעוץ וייצוג משפטי לחשודים ונאשמים בעבירות סמים מזה תקופה ארוכה ובכך שומר נאמנה על הזכויות והאינטרסים שלהם תוך לחימה עיקשת, רציפה ובלתי מתפשרת במנגנונים השונים עד לכיבוש היעד לשביעות רצונם. במידה זומנת לחקירה או הוגש נגדך כתב אישום בעבירות סמים קלים פנה ללא דיחוי להתייעצות עימנו בטלפון **052-6885006** או השאר פרטים ונשמח לסייע ולהציע לך מענה ופתרונות מקצועיים בהתאמה אישית. הפניה אינה כרוכה בהתחייבות כל שהיא מצדך. סודיות מלאה מובטחת.